

Munzur Vadisi

Prof. Dr. Kenan Demirkol

Milyonlarca yıldır nehirler bu vadilerden akmaktadır. Zaman gelmiş tüm yeryüzünü buzlar kaplamış, zaman gelmiş toprak yeniden rengarenk fiştanını giymiş. En son 12 bin yıl önce Avrupa ve Asya'yı kaplayan buzlar ilk bu vadilerde eriyip doğa yeniden hayat kazanmış. Verimli hilalin bu kuzey ucu bu yüzden medeniyetin beşiği olmuş. Daha neolitik çağda Hitit'lileri etkileyen Subarular bölge madenlerinden tunç iğne, kama ve metal eritme kapları yaptıkları bilinmektedir. Evet binlerce çiçeğin, böceğin, kuşun kucağı olan Munzur vadisinden söz ediyoruz.

Munzur çayı bu vadiye yaşam vermiştir. Su olduğunda doğa tüm ihtişamı ile kendini gösterir. Su yaşamdır, bitki için, hayvan için insan için. İnsan doğa ile barışık yaşadığı sürece de bu böyle sürer.

2007 yılında zamanının Enerji Bakanı Hilmi Güler 11-12 akarsuyumuzu satacaklarını duyurmuştur. Bu sözler toplumda ağır tepkilere neden olunca Devlet Su İşleri Enerji Bakanlığından alınıp Orman Bakanlığına bağlandı. Orman Bakanı olarak da eski DSİ Genel Müdürü tayin edildi. Orman Bakanı sular satılmayacak, 49 yıllığına kiraya verilecek diye açıklama yaptı. Bu pazarlıktan 4 milyar dolar gelir bekliyor hükümet. Satılmadık bir suyumuz kaldı. O da elden gidiyor.

Ne şekilde olursa olsun, sularımıza göz dikildi. Munzur çayı üzerinde 8 adet hidroelektrik santral yapılmasının amacı da elektrik üretiminden çok suya sahip olma çabasıdır. Yenilenebilir enerji kaynağı olarak kabul edilen hidroelektrik santraller doğru uygulandığında doğaya zarar vermeyebilir. Ama bir nehrin üzerine Munzur'da olduğu gibi 8 tane ya da Doğu Karadeniz'e toplam 330 tane planlarsanız, doğayı katletmiş olursunuz. Bir de bu santralleri işleten firmalara talep etmeleri sonucu bedellerini ödemek koşulu ile çevre arazi de kamu tarafından istimlak ediliyor ve kullanım hakkı mukavele süresince (49-99 yıl) şirkete devrediliyor. Bu yasal hak ile şirketler orada yaşayan insanları dahi yerinden etme yetkisi elde etmiş oluyorlar. Plan ya da inşaat aşamasında olan hidroelektrik santrallerin %80'den fazlası en çok 20 Mwatt gücünde, yani çok küçük santraller. Bu nedenle ülkemizde proje ya da yapım aşamasında olan yüzlerce hidroelektrik santralin toplam elektrik üretimine katkısının sadece yüzde 5-6 düzeyinde olması, amacın suya ve çevresindeki toprağa hükmetmek olduğunun kanıtıdır.

Yıllık elektrik kayıp oranı dünyada en yüksek ülkelerden biriyiz. Yıllık kayıp resmi verilere göre %15 dolayında. Ancak gerçek kayıptan bundan çok daha büyük olduğu dile getiriliyor. Sadece kayıp ve kaçakların önlenmesi ile tüm derelerimiz ve vadilerimizi ve kültürel mirasımızı korumak mümkün iken, neden bu yol değil de hidroelektrik santraller özel şirketlere devredilerek elektrik üretimi yoluna gidildiğini merak ediyor musunuz? Ben de ediyorum ve aklıma beyaz enerji davası geliyor, hani Kızılırmak Nehri üzerinde kurulan Yamula barajının ihalesi aşamasında 190 bin dolar rüşvet verilmesi davasından rüşvete aracılık ettiği için 4 yıl hapis cezası alan eski Enerji Bakanı ve TEAŞ yönetim kurulu üyesi Birsal Sönmez var ya...

İçinde bulunduğumuz yılın Mart ayında Dünya 5. Su Forumu, İstanbul'da yapıldı. 15 bin katılımcı beklenen bu toplantı öncesi patlak veren ekonomik kriz yüzünden toplantıyı düzenleyenler beklenenden daha az katılımcı olacağı varsayımında bulunmuşlardı. Hâlbuki 30 bin kişi toplantıya katıldı. Özellikle ekonomik kriz yüzünden yeni yatırım ve kar alanları arayanlar, leş kargaları gibi suyumza üşüştüler, çünkü Dünya Su Forumu hangi ülkede yapılıyorsa o ülkede suyun satışa çıkmış olduğunu bunlar biliyorlar.

Doğu Karadeniz, Hasankeyf, Munzur insanı suyunu bunlara vermeyecek.